

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Фінансові стратегії підприємства
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту. Кафедра фінансових технологій і підприємництва
Розробник(и)	Захаркін Олексій Олександрович
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Тривалість вивчення навчальної дисципліни	один семестр
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год. Для денної форми навчання 66 год. становить контактна робота з викладачем (24 год. лекцій, 42 год. практичних занять), 84 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Фінанси"
Передумови для вивчення дисципліни	Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Корпоративні фінанси, Фінансова статистика
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів цілісного розуміння концепцій, методів і сучасних інструментів фінансового стратегування, розвиток аналітичного та стратегічного мислення для розроблення, моделювання, реалізації й коригування фінансових стратегій підприємства в умовах воєнних викликів, невизначеності, ризику, цифрової трансформації та сталого розвитку.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Вступ до фінансових стратегій підприємства

У межах теми розглядаються цілі, завдання, принципи та основні складові фінансової стратегії, а також її місце у системі корпоративного розвитку підприємства. Особливу увагу приділено взаємозв'язку фінансової стратегії з іншими функціональними стратегіями, трансформації стратегічних планів у фінансові результати та забезпеченню стійкого розвитку. Практична частина передбачає аналіз кейсів, ділові ігри та розробку власних фінансових стратегій, що сприяє закріпленню теоретичних знань і розвитку навичок стратегічного мислення у фінансах.

Тема 2 Класифікація фінансових стратегій підприємства

У межах теми розглядаються фінансові, інвестиційні та прибуткові стратегії, а також відмінності між консервативними та агресивними підходами, наступальними й оборонними моделями, централізованими та децентралізованими системами. Практична складова передбачає аналіз кейсів українських і міжнародних компаній, порівняння різних стратегій за ключовими критеріями та моделювання фінансових рішень у контексті різних фаз розвитку бізнесу.

Тема 3 Процес стратегічного фінансового аналізу

У центрі уваги — SWOT-аналіз, що дозволяє виявити сильні та слабкі сторони, можливості й загрози для компанії, та PEST-аналіз, орієнтований на оцінку політичних, економічних, соціальних і технологічних чинників макросередовища. Практична складова теми включає аналіз реальних компаній і галузей, виконання SWOT і PEST-аналізів, роботу з кейсами виходу на нові ринки та написання критичних есе про роль стратегічного аналізу у фінансовому плануванні в умовах невизначеності.

Тема 4 Розроблення фінансової стратегії підприємства

Тема зосереджується на визначенні стратегічних фінансових цілей, виборі ключових показників ефективності (KPI) та побудові системи моніторингу їх досягнення. Особливий акцент робиться на використанні SMART-принципів для формулювання цілей, а також на прикладах застосування KPI українськими та міжнародними компаніями. Важливою складовою є аналіз фінансової політики підприємства - інвестиційної, дивідендної та кредитної, що формує базу для стратегічних рішень та вибору між альтернативами розвитку (зростання, стабілізація чи скорочення) залежно від внутрішнього стану компанії та зовнішнього середовища. Практичні заняття орієнтовані на відпрацювання навичок постановки фінансових цілей, визначення KPI, аналізу відхилень і прийняття управлінських рішень, а також на оцінку варіантів інвестиційної, дивідендної та кредитної політики в умовах реальних бізнес-ситуацій.

Тема 5 Галузеві особливості формування фінансової стратегії

Тема спрямована на вивчення впливу зовнішніх умов і специфіки певної індустрії на фінансові рішення підприємств. Розглядаються ключові галузеві фактори: рівень конкуренції, бар'єри входу, циклічність розвитку, капіталомісткість бізнесу, регуляторне середовище, залежність від імпорту чи експорту та темпи технологічних змін. Важливе місце відведено класифікації видів економічної діяльності (КВЕД), яка допомагає визначати фінансові орієнтири та стратегічні підходи залежно від галузі. Практична складова теми включає кейси та завдання з оцінки потреби у фінансуванні для входу в різні галузі, аналіз КВЕД реальних підприємств, моделювання фінансових цілей та дослідження кейсів компаній, що зазнали труднощів через ігнорування галузевих чинників.

Тема 6 Моделювання фінансової стратегії підприємства

Тема присвячена використанню кількісних методів для обґрунтування стратегічних фінансових рішень в умовах невизначеності та ризику. Основна увага зосереджується на сценарному підході, який дозволяє прогнозувати базові, оптимістичні та песимістичні варіанти розвитку й оцінювати «коридори допустимих значень» ключових показників, а також на методі дерева рішень, що допомагає формалізувати альтернативи, ймовірності та фінансові наслідки, вибираючи оптимальний стратегічний шлях. Окремо розглядаються економіко-математичні моделі, зокрема функція бажаності Харрінгтона, яка уніфікує різні критерії (прибутковість, ризик, ліквідність тощо) у єдиний інтегральний показник та забезпечує можливість багатокритеріального вибору. Практичні заняття орієнтовані на застосування цих методів: розробку сценаріїв розвитку підприємства, побудову дерева рішень для інвестиційних проектів та використання інтегральних індексів для оцінки стратегічних альтернатив.

Тема 7 Стратегічне управління вартістю бізнесу

Тема розкриває підходи до формування та реалізації фінансової стратегії підприємства з орієнтацією на довгострокове зростання його цінності. Основна увага приділяється концепції Value-Based Management (VBM), яка ставить підвищення вартості бізнесу в центр усіх управлінських рішень, та показнику Economic Value Added (EVA) як ключовому індикатору створення доданої вартості. Також розглядається стратегічний фінансовий аналіз, що поєднує прогнозування грошових потоків, оцінку інвестиційних проектів і визначення драйверів вартості для забезпечення стійкого розвитку. Практична частина спрямована на закріплення цих знань через розрахунки EVA, побудову «дерева вартості» для українських підприємств та аналіз факторів, що визначають їхню ринкову оцінку.

Тема 8 Формування стратегії сталого розвитку підприємства (ESG)

Тема присвячена інтеграції екологічних, соціальних та управлінських аспектів у стратегічне управління бізнесом. Розкривається сутність ESG-підходу, його значення для інвесторів, кредиторів і партнерів, а також показано, як він підвищує конкурентоспроможність і фінансову стійкість підприємства. Розглядаються бізнес-вигоди від ESG — економія ресурсів, зростання доходів, залучення талантів, покращення репутації, управління ризиками та стимулювання інновацій. Особлива увага приділена етапам зрілості ESG, алгоритму формування стратегії та прикладам українських і міжнародних компаній, що успішно впроваджують ESG-практики. Практична частина зосереджена на кейс-аналізі українських компаній, створенні ESG-карт, оцінці рівня зрілості стратегій і розробці рекомендацій щодо їх удосконалення.

Тема 9 Стратегії фінансової безпеки підприємства

Тема розкриває підходи до захисту фінансових інтересів компанії від внутрішніх і зовнішніх загроз. Висвітлюється класифікація фінансових ризиків (кредитні, ринкові, операційні, правові, стратегічні), принципи побудови системи фінансової безпеки, роль ризик-менеджменту й антикризового управління, а також значення інформаційної та кібербезпеки для сучасного бізнесу. Наведені приклади успішних і невдалих стратегій демонструють практичні наслідки дотримання або нехтування принципами безпеки. Практична частина передбачає ідентифікацію фінансових загроз для умовного підприємства, побудову «карти ризиків», розробку risk matrix та визначення пріоритетних загроз, а також формування основних елементів стратегії фінансової безпеки з цілями, заходами контролю й механізмом моніторингу.

Тема 10 Антикризові фінансові стратегії підприємства

Тема присвячена сутності, видам і практичним інструментам формування стратегій для подолання кризових ситуацій. Розглядаються превентивні, адаптаційні, реструктуризаційні, стабілізаційні та санаційні підходи, що забезпечують ліквідність, платоспроможність і відновлення розвитку бізнесу. Особлива увага приділяється управлінню грошовими потоками, зниженню витрат, фінансовій санації, реструктуризації боргів, роботі з персоналом і клієнтами, а також ролі фінансового аналізу та прогнозування як інструментів діагностики та контролю. Наведені приклади українських і міжнародних компаній, що успішно застосували антикризові стратегії, підкреслюють значення гнучкості та готовності діяти на випередження. Практична частина теми передбачає роботу з кейсами: студенти аналізують фінансовий стан підприємства, ідентифікують тип і стадію кризи, розробляють план антикризових заходів і презентують власні рішення.

Тема 11 Реалізація, моніторинг і коригування фінансової стратегії

Тема зосереджується на перетворенні стратегічних планів у конкретні дії, системному відстеженні результатів та гнучкому реагуванні на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища. Висвітлюються підготовчі заходи до реалізації стратегії, інструменти її втілення та роль ризик-менеджменту. Значна увага приділяється моніторингу: контролю KPI, бюджетному аналізу, внутрішньому аудиту, Balanced Scorecard, оцінці середовища й перевірці стратегічних гіпотез. Практичні заняття передбачають створення «паспортів готовності» підприємства до реалізації стратегії, вибір інструментів бюджетування й фінансової політики для різних стратегічних цілей, аналіз кейсів світових компаній, а також відпрацювання прийняття рішень щодо коригування на основі KPI, бюджетного контролю та Balanced Scorecard.

Тема 12 Поведінкові аспекти стратегічного фінансового управління

Тема зосереджується на впливі психологічних та емоційних факторів на прийняття фінансових рішень у стратегічному менеджменті. Розглядаються відмінності поведінкових фінансів від традиційної теорії, ключові когнітивні упередження, емоційні чинники, а також теорія перспектив Канемана і Тверські, що пояснює асиметрію у сприйнятті виграшів і втрат. Аналізуються роль корпоративної культури, стилю керівництва та емоційного інтелекту фінансового менеджера у формуванні фінансової стратегії, наводяться кейси, що демонструють позитивні й негативні наслідки поведінкових факторів. Практична частина передбачає інтерактивні вправи для ідентифікації упереджень, аналіз кейсів, оцінку поведінкових ризиків та дискусії про роль емоцій у фінансовому управлінні

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Аналізувати фінансовий стан і стратегічну позицію підприємства як основу для формування фінансової стратегії, використовуючи методи фінансового аналізу та стратегічної діагностики
PH2	Застосовувати економіко-математичні методи та інструменти (сценарний аналіз, дерева рішень, функцію бажаності) для обґрунтування вибору фінансових стратегій підприємства

РН3	Аналізувати фінансову інформацію, застосовувати абстрактне та стратегічне мислення для визначення ключових характеристик і ризиків фінансової стратегії
РН4	Проектувати фінансові стратегії підприємства, визначаючи стратегічні цілі, ключові показники ефективності (KPI) та систему моніторингу їх досягнення з урахуванням ризиків, галузевої специфіки та воєнно-післявоєнних викликів
РН5	Використовувати цифрові інструменти (Excel, онлайн-аналітику, моделювання) для розробки та моніторингу фінансових стратегій підприємства.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок:

ПР5	Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система, страхування та фондовий ринок).
ПР6	Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
ПР14	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
ПР16	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
ПР20	Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.
ПР27	Володіти сучасними інноваційними цифровими технологіями у корпоративному секторі для прийняття обґрунтованих фінансових рішень.

7. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних компетентностей

Програмні компетентності, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:
Для спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок:

ПК1	ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ПК2	ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.
ПК3	ЗК12. Здатність працювати автономно.
ПК4	СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

ПК5	СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система, страхування та фондовий ринок).
ПК6	СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
ПК7	СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.
ПК8	СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.
ПК9	СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
ПК10	СК12. Здатність використовувати сучасні інноваційні цифрові технології у корпоративному секторі для прийняття обґрунтованих фінансових рішень

8. Види навчальних занять

Тема 1. Вступ до фінансових стратегій підприємства	
Лк1	"Сутність та зміст фінансової стратегії підприємства. Місце та роль фінансової стратегії у стратегічному розвитку підприємства" (денна) У лекції розглядається сутність фінансової стратегії підприємства як довгострокового курсу управління фінансами, спрямованого на досягнення стратегічних цілей і підвищення вартості бізнесу. Висвітлюється її зміст через цілі, завдання та принципи формування, серед яких – забезпечення балансу коротко- та довгострокових інтересів, оптимізація структури капіталу, ефективне бюджетування, формування дивідендної політики та управління фінансовими ризиками. Окрема увага приділяється ключовим складовим фінансової стратегії: інвестиційній та фінансовій політиці, стратегії розподілу прибутку, управлінню обіговим капіталом і ліквідністю, фінансовому плануванню та ризик-менеджменту. Розглядається місце фінансової стратегії у системі стратегічного управління підприємством та її роль у забезпеченні реалізації корпоративних цілей. Фінансова стратегія подається як ключовий функціональний компонент загальної стратегії, що трансформує стратегічні наміри у конкретні фінансові показники та забезпечує ресурсну базу для розвитку.
Пр1	"Основи формування фінансової стратегії підприємства" (денна) Заняття присвячене закріпленню знань про сутність, цілі, завдання та принципи фінансової стратегії підприємства. Студенти повторюють ключові теоретичні положення, аналізують кейси та тестові завдання, визначають складові фінансової стратегії та їх застосування у практиці компаній. У груповій роботі вони моделюють власні стратегії для різних типів підприємств і формулюють рекомендації для малого бізнесу в умовах воєнного стану та невизначеності. Практичне завдання сприяє розвитку стратегічного мислення, аналітичних умінь і навичок застосування фінансових інструментів.

Пр2 "Фінансова стратегія як інструмент реалізації загальної стратегії підприємства" (денна)

Заняття спрямоване на розкриття ролі фінансової стратегії у стратегічному управлінні підприємством та її взаємозв'язку з іншими функціональними стратегіями. Студенти аналізують кейси міжнародних компаній, моделюють фінансові стратегії для виходу на нові ринки, а також досліджують особливості стратегій українських підприємств у різних галузях. Практичні завдання допомагають засвоїти навички порівняльного аналізу, розробки стратегічних фінансових рішень і оцінки ризиків, що дозволяє адаптувати фінансову політику до різних стратегічних ситуацій.

Тема 2. Класифікація фінансових стратегій підприємства

Лк2 "Класифікація фінансових стратегій підприємства" (денна)

У лекції розглядається класифікація фінансових стратегій підприємства залежно від ключових критеріїв, що визначають поведінку бізнесу у фінансовій сфері. Аналізуються стратегії за функціональними напрямками (фінансування, інвестування, прибутковість), рівнем ризику (консервативні, помірні, агресивні), ступенем агресивності (наступальні, оборонні, комбіновані), рівнем централізації управління фінансами (централізовані та децентралізовані) та стадією життєвого циклу підприємства (від створення до ліквідації). Окрему увагу приділено практичним прикладам українських і міжнародних компаній, які ілюструють різні типи стратегій та їх наслідки для бізнесу.

Пр3 "Класифікація фінансових стратегій підприємства" (денна)

Заняття присвячене ознайомленню студентів із різновидами фінансових стратегій підприємства та критеріями їх класифікації. У рамках роботи над кейсами студенти аналізують фінансові стратегії реальних компаній, визначаючи їх функціональні напрями, рівень ризиковості, агресивності та відповідність життєвому циклу. Практичні завдання включають порівняння консервативної та агресивної стратегій, розрахунок доцільності інвестицій за різних підходів, а також творче есе про трансформацію фінансових рішень на різних етапах розвитку підприємства.

Пр4 "Типологія фінансових стратегій підприємств за видами економічної діяльності" (денна)

Заняття спрямоване на поглиблене вивчення практичних аспектів застосування різних типів фінансових стратегій залежно від галузевих особливостей підприємств. Студенти аналізують приклади фінансової політики промислових, торговельних, аграрних та ІТ-компаній, визначають характерні ознаки агресивних, оборонних, інноваційних та комбінованих стратегій. Практичні завдання включають групову роботу з аналізу кейсів українських підприємств, розробку карти стратегічного позиціонування за фінансовими показниками, оцінювання відповідності обраної стратегії життєвому циклу компанії та умовам ринку. Робота сприяє розвитку навичок стратегічного мислення та вмінню адаптувати фінансову стратегію до галузевих викликів і ризиків.

Тема 3. Процес стратегічного фінансового аналізу

Лк3 "SWOT та PEST-аналіз у стратегічному фінансовому управлінні. Комплексна оцінка фінансової позиції підприємства як передумова розробки фінансових стратегій" (денна)

У лекції розглядається процес стратегічного фінансового аналізу з акцентом на застосуванні SWOT- та PEST-методів як базових інструментів оцінки внутрішніх і зовнішніх чинників розвитку підприємства. Висвітлюється методологія SWOT-аналізу, що дозволяє визначати сильні та слабкі сторони, можливості й загрози у фінансовому контексті, та PEST-аналізу, який фокусується на політичних, економічних, соціальних і технологічних факторах макросередовища. Пояснюється, як результати цих методів інтегруються у стратегічне планування фінансів, трансформуються у конкретні варіанти рішень і використовуються для прогнозування ризиків та можливостей. Наведені приклади українських та міжнародних компаній демонструють практичне значення аналізів для ухвалення стратегічних фінансових рішень у динамічному середовищі.

Пр5 "SWOT та PEST-аналіз у стратегічному фінансовому управлінні" (денна)

Заняття спрямоване на закріплення навичок використання інструментів SWOT та PEST-аналізу у стратегічному фінансовому плануванні. Студенти виконують аналіз реальних компаній та галузей, визначаючи сильні й слабкі сторони, можливості та загрози, а також політичні, економічні, соціальні й технологічні фактори впливу. Практичні завдання включають кейсове моделювання виходу компанії на новий ринок та написання критичного есе про роль цих методик в умовах невизначеності. Робота сприяє розвитку стратегічного мислення у фінансах і вмінню обґрунтовувати управлінські рішення на основі комплексного аналізу.

Пр6 "Фінансовий аналіз як елемент розробки фінансової стратегії" (денна)

Практичне заняття присвячене застосуванню фінансового аналізу як основи для розробки фінансової стратегії підприємства. Студенти розраховують ключові фінансові коефіцієнти за звітністю компаній, аналізують кейси з проблемними показниками, формулюють рекомендації щодо стратегічних дій і досліджують реальні приклади зміни фінансової політики на основі аналітичних результатів.

Тема 4. Розроблення фінансової стратегії підприємства

Лк4 "Постановка стратегічних фінансових цілей і завдань. Визначення KPI. Фінансова політика та стратегічні альтернативи підприємства" (денна)

У лекції розглядається процес розроблення фінансової стратегії через постановку стратегічних цілей та визначення ключових показників ефективності (KPI). Висвітлюються принципи SMART як основа для формулювання цілей, що мають бути конкретними, вимірюваними, досяжними, релевантними та обмеженими в часі. Значну увагу приділено фінансовим KPI - прибутковості, ліквідності, оборотності, фінансовій стійкості та іншим, які дозволяють кількісно оцінювати прогрес у досягненні стратегічних орієнтирів. Наведені приклади українських і міжнародних компаній демонструють практичне застосування KPI у поєднанні з Balanced Scorecard, що забезпечує комплексне управління стратегією. Також аналізуються інструменти моніторингу та контролю за досягненням цілей - управлінська звітність, факторний аналіз, використання цифрових систем бізнес-аналітики й аудит як механізми коригування фінансової стратегії. аналізується значення фінансової політики як базису для формування та реалізації фінансової стратегії підприємства. Висвітлюються її ключові складові - інвестиційна, дивідендна та кредитна політика, що визначають напрями капіталовкладень, підходи до розподілу прибутку та управління позиковим капіталом. Окрему увагу приділено концепції «дерева стратегічних альтернатив», яке допомагає підприємствам обирати між стратегіями зростання, стабілізації чи скорочення залежно від фінансового стану та умов зовнішнього середовища.

Пр7 "Формулювання стратегічних фінансових цілей та система моніторингу на основі KPI" (денна)

Заняття спрямоване на розвиток умінь формулювати стратегічні фінансові цілі підприємства за принципами SMART та оцінювати їх досягнення за допомогою ключових показників ефективності (KPI). Студенти виконують практичні кейси, де трансформують загальні формулювання у вимірювані цілі, добирають релевантні KPI та аналізують відхилення фактичних результатів від планових. У процесі групової роботи вони навчаються обґрунтовувати управлінські рішення на основі даних моніторингу та пропонувати допоміжні показники для глибшої оцінки ситуації.

Пр8 "Аналіз інвестиційної, дивідендної та кредитної політики підприємства" (денна)

Практичне заняття спрямоване на формування навичок оцінювання інвестиційної, дивідендної та кредитної політики підприємства та їх узгодження зі стратегічними цілями бізнесу. Здобувачі аналізують кейси компаній, порівнюють варіанти фінансування інвестицій, визначають переваги та ризики політик, розробляють власні рекомендації для різних типів підприємств

Пр9 "Вибір стратегічної альтернативи підприємства та дерево рішень" (денна)

Заняття присвячене формуванню навичок обґрунтування вибору фінансової стратегії підприємства залежно від його стану та ринкових умов. Студенти аналізують відмінності між стратегіями зростання, стабілізації та скорочення, будують дерево рішень для визначення впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на зміну стратегії та пропонують відповідну фінансову політику. У груповій роботі вони досліджують приклади компаній, що змінювали стратегію чи виходили з кризи, оцінюючи інструменти та результати.

Тема 5. Галузеві особливості формування фінансової стратегії

Лк5 "Вплив галузевих особливостей на фінансові стратегії: роль КВЕДів та бар'єрів входу" (денна)

У лекції розглядається вплив галузевих особливостей на формування фінансової стратегії підприємства, зокрема роль таких факторів, як рівень конкуренції, бар'єри входу, циклічність розвитку, капіталомісткість, регуляторні умови, залежність від зовнішніх ринків та технологічні зміни. Висвітлюється значення КВЕД як інструменту визначення галузевих орієнтирів і нормативних вимог, що безпосередньо впливають на фінансові цілі та можливості компаній. Окремо аналізується вплив конкуренції й бар'єрів входу на вибір фінансових інструментів та формування стратегічних рішень, а також наведено практичні приклади галузевих стратегій в агросекторі, ІТ, енергетиці, промисловому виробництві та роздрібній торгівлі в Україні та світі.

Пр10 "Галузева конкуренція та бар'єри входу: стратегічні рішення" (денна)

Заняття присвячене аналізу конкурентного середовища та бар'єрів входу на ринок у контексті стратегічного фінансового планування. Студенти виконують SWOT-аналіз для нових компаній у різних галузях, визначають фінансові стратегії та період окупності інвестицій. У кейсовій частині вони розглядають можливості реагування діючих компаній на нових конкурентів за допомогою фінансових інструментів, брендингу чи інновацій. Розрахункове завдання дозволяє оцінити потреби у капіталі для виходу на ринок і сформуванню оптимальну структуру фінансування.

Тема 6. Моделювання фінансової стратегії підприємства

Лк6 "Методи стратегічного фінансового моделювання: сценарне планування, дерева рішень. Економіко-математичні моделі у виборі фінансової стратегії" (денна)

У лекції розглядаються методи стратегічного фінансового моделювання, що допомагають підприємствам приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності. Основну увагу приділено сценарному підходу, який передбачає розробку базового, оптимістичного та песимістичного сценаріїв з оцінкою фінансових параметрів і «коридорів допустимих значень» ключових показників. Детально аналізується метод дерева рішень як інструмент кількісної оцінки альтернатив: визначення вузлів рішень та подій, ймовірностей і фінансових наслідків, що дозволяє обрати оптимальну стратегію. Наведені приклади з української та міжнародної практики ілюструють, як ці методи підвищують гнучкість бізнесу та допомагають адаптуватися до змін зовнішнього середовища. розглядається застосування економіко-математичних методів для кількісного обґрунтування фінансових стратегій, зокрема функції бажаності Харрінгтона.

Пр11 "Сценарне моделювання" (денна)

Заняття спрямоване на формування вмінь застосовувати метод дерева рішень для вибору інвестиційних проектів в умовах невизначеності. Студенти будують дерево рішень, задають ймовірності успіху чи провалу проектів, обчислюють очікувану цінність і визначають оптимальний варіант. Додатково аналізуються реальні приклади застосування сценарного підходу в бізнесі та виконується творче завдання у форматі меморандуму для ради директорів.

Пр12 "Застосування функції бажаності Харрінгтона для вибору фінансової стратегії" (денна)

Заняття спрямоване на формування практичних навичок використання багатокритеріального підходу у фінансовому стратегуванні за допомогою функції бажаності Харрінгтона. Студенти виконують завдання з побудови інтегрального показника для порівняння стратегій за критеріями рентабельності, ризику та ліквідності, аналізують вплив зміни порогів бажаності та розглядають приклади нечітких оцінок. Практична робота дозволяє навчитися інтегрувати різноспрямовані фінансові показники у єдиний індекс та обґрунтовувати стратегічні рішення підприємства.

Тема 7. Стратегічне управління вартістю бізнесу

Лк7 "Стратегічне управління вартістю бізнесу" (денна)

У лекції розглядається стратегічне управління вартістю бізнесу як довгострокова орієнтація фінансової стратегії на зростання капіталізації та добробуту власників і стейкхолдерів. Висвітлюється сутність вартості бізнесу, її різновиди (ринкова, інвестиційна, ліквідаційна) та ключові драйвери створення вартості - прибутковість, грошові потоки, структура капіталу й конкурентні переваги. Центральне місце займає концепція Value-Based Management (VBM), яка інтегрує стратегічні рішення з метою максимізації довгострокової цінності, та показник Economic Value Added (EVA) як інструмент вимірювання створеної доданої вартості. Окремо аналізуються методи стратегічного фінансового аналізу, прогнозування грошових потоків і оцінка інвестиційних проєктів з точки зору їхнього внеску у зростання вартості.

Пр13 "Value-Based Management (VBM), показник EVA та стратегічний фінансовий аналіз" (денна)

Практичне заняття присвячене закріпленню навичок застосування концепції вартісно-орієнтованого управління (VBM) і розрахунку показника економічної доданої вартості (EVA) для оцінки ефективності управлінських рішень. Студенти виконують розрахунки на основі реальної звітності та створюють "дерево вартості" підприємства, визначаючи ключові драйвери створення вартості й формуючи розуміння стратегічного фінансового мислення

Пр14 "Аналіз реальних кейсів і стратегії зростання вартості бізнесу" (денна)

Заняття присвячене вивченню концепції вартісно-орієнтованого управління (Value-Based Management, VBM), показника економічної доданої вартості (EVA) та практичним підходам до підвищення ринкової вартості компанії. Студенти опановують методику розрахунку EVA на основі фінансової звітності, аналізують ключові драйвери створення цінності через побудову «дерева вартості», а також досліджують реальні бізнес-кейси, пов'язані зі злиттями та поглинаннями, IPO та органічним зростанням. Ділова гра дозволяє змодельовати стратегічні рішення з урахуванням позицій різних стейкхолдерів та оцінити вплив цих рішень на довгострокову вартість бізнесу.

Тема 8. Формування стратегії сталого розвитку підприємства (ESG)

Лк8 "Формування стратегії сталого розвитку підприємства (ESG)" (денна)

У лекції розглядається формування стратегії сталого розвитку підприємства (ESG) як сучасної бізнес-парадигми, що інтегрує екологічні, соціальні та управлінські аспекти у фінансове та стратегічне управління. Висвітлюються ключові вигоди ESG-підходу: підвищення операційної ефективності, зростання доходів, зміцнення бренду, залучення талантів, управління ризиками та стимулювання інновацій. Окрему увагу приділено етапам зрілості ESG — від базової відповідності законодавству до інтеграції принципів сталості як стратегічної основи бізнес-моделі, а також покроковому алгоритму розробки стратегії (оцінка стану, залучення стейкхолдерів, постановка цілей і KPI, план дій, прозора звітність, моніторинг і вдосконалення). Наведені приклади українських та міжнародних компаній демонструють, як ESG забезпечує конкурентоспроможність і довгострокову цінність бізнесу навіть в умовах кризи.

Пр15 "ESG-аналіз українських компаній: ідентифікація проблем і точок росту" (денна)

Заняття спрямоване на формування навичок оцінки ESG-профілю компаній та визначення напрямів їх сталого розвитку. Студенти аналізують приклади відомих українських підприємств, складають спрощені ESG-карти, оцінюють рівень ESG-зрілості та формулюють рекомендації з удосконалення корпоративної стратегії. Робота з кейсами дозволяє відрізнити CSR-активності від інтегрованих ESG-рішень, визначити сильні й слабкі сторони компаній, а також критично оцінювати їхню відповідальність без офіційного звітування.

Пр16 "Розробка ESG-стратегії: кейсова симуляція" (денна)

Практичне заняття присвячене розробці ESG-стратегії підприємства у форматі кейсової симуляції. Студенти в групах аналізують ризики та можливості для різних типів бізнесів, визначають пріоритетні ESG-цілі, формують план дій і презентують результати, відпрацьовуючи навички стратегічного мислення, командної роботи та комунікації.

Тема 9. Стратегії фінансової безпеки підприємства

Лк9 "Стратегії фінансової безпеки підприємства. Стратегічне забезпечення фінансової безпеки в умовах війни та повоєнного відновлення" (денна)

У лекції розглядається сутність фінансової безпеки підприємства як здатності протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам та зберігати стабільність фінансового стану. Висвітлюються етапи побудови стратегії безпеки: ідентифікація загроз, формування системи захисту, управління ризиками, антикризове управління та забезпечення інформаційної й кібербезпеки. Аналізуються приклади українських та міжнародних компаній, які демонструють як ефективні, так і провальні моделі фінансової безпеки. Розглядаються питання забезпечення фінансової безпеки українських підприємств в умовах війни та повоєнного відновлення.

Пр17 "Ідентифікація фінансових загроз і побудова стратегії фінансової безпеки" (денна)

Заняття спрямоване на формування навичок виявлення внутрішніх і зовнішніх фінансових загроз та розробки системи їх нейтралізації. Студенти працюють над складанням «карти загроз» і матриці ризиків для умовного підприємства, оцінюючи ймовірність і потенційний вплив негативних факторів. Далі вони розробляють основні елементи стратегії фінансової безпеки, включно з цілями, заходами внутрішнього контролю, кадрової та страхової політики, а також механізмами моніторингу та реагування.

Тема 10. Антикризові фінансові стратегії підприємства

Лк10 "Антикризові фінансові стратегії підприємства" (денна)

У лекції розглядається сутність та види стратегій, що застосовуються для запобігання, пом'якшення або подолання кризових ситуацій. Визначається роль фінансової стратегії як ключового інструменту відновлення платоспроможності, ліквідності та конкурентоспроможності бізнесу. Детально аналізуються запобіжні, адаптаційні, реструктуризаційні та стабілізаційні стратегії, а також їх поєднання залежно від глибини та стадії кризи.

Пр18 "Практичні аспекти розробки та оцінювання антикризових фінансових стратегій підприємства" (денна)

Заняття присвячене формуванню навичок діагностики фінансових криз і розробки стратегій подолання кризових ситуацій. Студенти аналізують фінансовий стан умовного підприємства, визначають тип і стадію кризи, а також розробляють план антикризових заходів із вибором адаптивної, реструктуризаційної чи комбінованої стратегії. Практичні завдання охоплюють оптимізацію витрат, реструктуризацію боргу, управління грошовими потоками, залучення фінансування та реалізацію активів. Робота завершується презентацією групових рішень і SWOT-аналізом, що дозволяє оцінити сильні й слабкі сторони антикризових стратегій та перспективи відновлення підприємства.

Тема 11. Реалізація, моніторинг і коригування фінансової стратегії

Лк11 "Реалізація, моніторинг і коригування фінансової стратегії" (денна)

У лекції розглядається процес реалізації фінансової стратегії підприємства як етап перетворення стратегічних планів у конкретні дії та результати. Висвітлюються підготовчі заходи — формування ресурсної бази, адаптація організаційної структури, налаштування бізнес-процесів і впровадження цифрових інструментів управління. Аналізуються ключові механізми втілення: бюджетування, коригування фінансових політик, застосування проектного підходу та системи KPI, автоматизація фінансових операцій. Окрема увага приділяється управлінню ризиками: ідентифікації внутрішніх і зовнішніх загроз, використанню сценарного планування та хеджування, а також створенню планів дій на випадок кризових ситуацій. Розглядається значення моніторингу та коригування фінансової стратегії як невід'ємних етапів стратегічного управління. Аналізується система контролю через фінансові KPI, бюджетний аналіз, управлінський облік, внутрішній аудит, Balanced Scorecard та відстеження стратегічних ініціатив. Пояснюється, що відхилення від плану не завжди означає провал - часто це сигнал до перегляду припущень і адаптації курсу. Аналізуються підходи до внесення змін: оперативні тактичні корективи, часткова зміна пріоритетів або кардинальний перегляд цілей залежно від масштабів відхилень.

Пр19 "Реалізація фінансової стратегії підприємства: механізми, ризики та приклади" (денна)

Заняття спрямоване на формування практичних навичок підготовки підприємства до впровадження фінансової стратегії та вибору відповідних інструментів її реалізації. Студенти складають «паспорт готовності» компанії, оцінюють ресурсну базу, структуру управління та ключові процеси, а також підбирають фінансові й організаційні інструменти для досягнення різних стратегічних цілей (вихід на нові ринки, цифровізація, зниження боргового навантаження, розширення виробництва). Додатково аналізуються кейси міжнародних і українських компаній

Пр20 "Моніторинг і коригування фінансової стратегії підприємства" (денна)

Заняття спрямоване на формування практичних навичок аналізу ефективності фінансової стратегії та прийняття рішень щодо її коригування. Студенти працюють з відхиленнями KPI і бюджетними даними, визначають причини невідповідностей та пропонують варіанти змін у стратегії залежно від ринкових умов. Додатково вони опановують інструменти Balanced Scorecard (BSC), створюючи карту цілей і показників для умовної компанії.

Тема 12. Поведінкові аспекти стратегічного фінансового управління

Лк12 "Поведінкові аспекти стратегічного фінансового управління" (денна)

У лекції розглядаються поведінкові аспекти стратегічного фінансового управління, які пояснюють вплив психологічних і емоційних чинників на прийняття рішень керівниками підприємств. Висвітлюються ключові когнітивні упередження - ефект прив'язки, надмірна впевненість, евристика доступності, стадний інстинкт - та їх наслідки для стратегічних рішень.

Пр21 "Вплив когнітивних і емоційних факторів на стратегічні фінансові рішення підприємств: аналіз прикладів, моделей та управлінських дій" (денна)

Заняття спрямоване на формування навичок виявлення поведінкових викривлень і аналізу їхнього впливу на стратегічні фінансові рішення. Студенти знайомляться з основними когнітивними упередженнями та емоційними чинниками, працюють з кейсами (Enron, Microsoft), де досліджують роль культури та лідерства у фінансових результатах, а також виконують вправи з оцінки поведінкових ризиків у стратегічних сценаріях.

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекційне навчання
МН2	Кейс-орієнтоване навчання
МН3	Командно-орієнтоване навчання (TBL)
МН4	Навчання на основі досліджень (RBL)

МН1. Лекційне навчання. Передбачає систематичний виклад теоретичного матеріалу викладачем із використанням інтерактивних презентацій, прикладів із практики українських та міжнародних компаній, дискусійних запитань (PH1-PH3). МН2. Кейс-орієнтоване навчання. Базується на розв'язанні практичних завдань і аналізі реальних бізнес-ситуацій (PH2-PH4). МН3. Командно-орієнтоване навчання (Team-Based Learning, TBL). Забезпечує активне залучення студентів до навчального процесу шляхом групової роботи (PH2-PH4). МН4. Навчання на основі досліджень передбачає самостійну аналітично-дослідну роботу (PH4, PH5). Вивчення дисципліни сприяє розвитку навичок Soft skills, а саме стратегічного та критичного мислення, аналітичного підходу до прийняття рішень і вміння працювати з невизначеністю та ризиком. Студенти вдосконалюють комунікаційні здібності, роботу в команді, уміння презентувати аналітичні результати та аргументовано відстоювати стратегічні пропозиції.

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Інтерактивні лекції
НД2	Аналіз та обговорення кейсів (навчальних/практичних/науково-дослідних)
НД3	Виконання ситуативних вправ
НД4	Пошуково-дослідне завдання
НД5	Опанування масового відкритого онлайн-курсу

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальним критеріям	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$21 \leq RD < 59$
Можливе одноразове повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 20$

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань	Під час виконання практичних завдань викладач контролює правильність їх виконання та, за необхідності, вносить корективи.	Протягом навчання	Платформа МІХ
МФО2 Самостійне виконання студентами ситуаційних вправ на практичних заняттях та їх обговорення.	Під час практичних занять студенти проводять обговорення отриманих проміжних результатів.	Протягом навчання	Платформа МІХ

МФОЗ Проміжне оцінювання виконання аналітичного індивідуального пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)	Викладач контролює хід роботи з виконання пошуково-дослідного завдання	14 тиждень	Платформа MIX
--	--	------------	------------------

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МСО1 Опанування масового відкритого онлайн-курсу "Як впроваджувати інновації для зростання бізнесу"	Здобувачі опанують на платформі Дія-бізнес відкритий онлайн-курс "Як впроваджувати інновації для зростання бізнесу" з отриманням відповідного сертифікату	15 тиждень	Платформа MIX
МСО2 Проміжний контроль у формі тестових завдань за підсумками опрацювання кожної теми дисципліни	Здобувачі виконують тестові контрольні завдання	Після опрацювання кожної теми	Платформа MIX
МСО3 Виконання аналітичного пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)	Здобувачі аналізують та досліджують фінансові стратегії реальних підприємств	15 тиждень	Платформа MIX

Контрольні заходи:

	Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Перший семестр вивчення	100 балів	
МСО1. Опанування масового відкритого онлайн-курсу "Як впроваджувати інновації для зростання бізнесу"	8	
	8	Ні
МСО2. Проміжний контроль у формі тестових завдань за підсумками опрацювання кожної теми дисципліни	72	

	12x6	72	Ні
МСОЗ. Виконання аналітичного пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)		20	
		20	Ні

Виконання та оцінювання тестових завдань відбувається за допомогою платформи MIX. Оцінювання практичного кейсу та індивідуального пошуково-дослідного завдання здійснюється залежно від якості його виконання, при цьому підсумкова оцінка формується таким чином: - повнота аналізу (30%); - якість застосування інструментів (SWOT, PEST, коефіцієнти) (30%); - аргументованість висновків і рекомендацій (20%); - використання джерел та оформлення звіту (10%); - логічність і структурованість викладу (10%). Також передбачено перезарахування балів за завдання поточної навчальної роботи на основі наданих сертифікатів про проходження масових відкритих онлайн-курсів курсів та інших ресурсів в рамках неформальної освіти (крім тих, що належать до МСО 1) на різних платформах (Coursera, edX, Prometheus, ВУМ, «Дія.Бізнес» та ін.) /сеінарів/стажувань/та ін. Перезарахування здійснюється на основі чинного Порядку визнання результатів неформального та/або інформального навчання СумДУ (наказ №0708-І від 25.10.2022) <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=e0157334-6554-ed11-95f4-d4856459ca35&kind=1&version=1744801386505>

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Інформаційно-комунікаційні системи
ЗН2	Бібліотечні фонди
ЗН3	Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання)

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Фінансове планування: навч. посіб. / А. В. Череп, В. З. Бугай, А. В. Горбунова, О. Г. Череп. – К. : Кондор, 2023. – 291 с.
2	Хома, І. Б. Моделювання фінансових рішень в умовах невизначеності : навч. посіб. / І. Б. Хома, Л. П. Бондаренко, О. М. Чубка. – К. : Кондор, 2023. – 283 с.
Допоміжна література	
1	Сич, Є.М. Стратегічний аналіз [Текст] : навч.-метод. посіб. / Є. М. Сич, О. В. Пилипенко, М. С. Стасишен. — К. : Каравела, 2016. — 304 с.
2	Філіна, Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання [Текст] : навч. посіб. / Г. І. Філіна. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К. : ЦУЛ, 2016. – 314 с.

3	Захаркіна Л. С., Захаркін О. О., Сокол Л. В. Цифрові інструменти управління фінансовими ризиками бізнесу в умовах воєнного стану. Актуальні питання економічних наук. 2024. № 5. https://doi.org/10.5281/zenodo.14190965 https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-19-08-01
4	Нікольчук, Ю., Лопатовська, О. (2022). Фінансова стратегія у системі фінансового менеджменту підприємства. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, 312(6(1)), 44-49. https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(1)-7
5	Financial Management: A System of Relations for Optimizing Enterprise Finances – a Review / С. Sitinjak et al. Journal Markcount Finance. 2023. Vol. 1, no. 3. P. 160–170. URL: https://doi.org/10.55849/jmf.v1i3.104
6	Oriekhova, K., Kendiukhov, O., Zakharkin, O., Solodovnik, O., Zakharkina, L., & Murovana, T. (2021). OPTIMIZATION MODELLING of ENGINEERING ENTERPRISES FINANCIAL SECURITY IMPROVEMENT. Journal of Applied Engineering Science, 19(4), 1065-1073. doi:10.5937/jaes0-30842
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Масовий відкритий онлайн-курс "Як впроваджувати інновації для зростання бізнесу" на платформі Дія-бізнес. https://business.diia.gov.ua/education/yak_vprovadzhuvaty_innovatsii_dlia_zrostantia_biznesu
2	Масовий відкритий онлайн-курс "Valuation & Strategic Finance" на платформі Coursera. https://www.coursera.org/learn/valuation-and-strategic-finance

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Програма навчальної дисципліни	Усього годин	Навчальна робота, аудиторних годин				Самостійна робота здобувача вищої освіти за видами, годин					
			Усього, ауд. год.	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Усього, год.	Самостійне опрацювання матеріалу	Підготовка до практичних занять	Підготовка до лабораторних робіт	Підготовка до контрольних заходів	Виконання самостійних позааудиторних завдань
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
денна форма навчання												
1	Вступ до фінансових стратегій підприємства	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
2	Класифікація фінансових стратегій підприємства	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
3	Процес стратегічного фінансового аналізу	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
4	Розроблення фінансової стратегії підприємства	10	8	2	6	0	2	0.5	1.5	0	0	0
5	Галузеві особливості формування фінансової стратегії	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
6	Моделювання фінансової стратегії підприємства	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
7	Стратегічне управління вартістю бізнесу	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
8	Формування стратегії сталого розвитку підприємства (ESG)	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
9	Стратегії фінансової безпеки підприємства	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
10	Антикризові фінансові стратегії підприємства	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
11	Реалізація, моніторинг і коригування фінансової стратегії	7.5	6	2	4	0	1.5	0.5	1	0	0	0
12	Поведінкові аспекти стратегічного фінансового управління	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
Контрольні заходи												
1	диференційний залік	6	0	0	0	0	6	0	0	0	6	0
Індивідуальні завдання												

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	інші індивідуальні завдання	61.5	0	0	0	0	61.5	0	0	0	0	61.5
<i>Всього з навчальної дисципліни (денна форма навчання)</i>		<i>150</i>	<i>66</i>	<i>24</i>	<i>42</i>	<i>0</i>	<i>84</i>	<i>6</i>	<i>10.5</i>	<i>0</i>	<i>6</i>	<i>61.5</i>